

A régió

Az Őrség Magyarország nyugati határvidékén található. A történelmi múlt rányomta bélyegét a tájra, mivel a múlt században szigorúan ellenőrzött területnek számított (lásd "Vasfüggöny"), az iparosodás nem indulhatott meg a térségben. Az Őrség megőrizte természetes jellegét, élőhelyeinek és festői tájának köszönhetően országos hírnévre tett szert. Az Őrség területének nagy része nemzeti park, 44 települést foglal

magába 44.000 hektáron. Egyedi településszerkezetére jellemzőek a szabadon álló kis házcsoportok, szerek, amelyeket patakok, erdőfoltok és gondozott rétek vesznek körül. A völgyek, láprétek és patakok természetes határokat képeznek a különböző élőhelyek és művelési ágak között. A tájképet változatos erdőfoltok és megbúvó tisztások, üde rétek jellemzik. Az erdők a földterület mintegy 60%-át teszik ki. A tápanyagban szegény talaj és a változatos domborzat miatt a körülmények nem kedveznek az intenzív mezőgazdaságnak. Virágzik a turizmus a térségben, az ide látogatók a természetes környezet, táj szépsége miatt keresik fel az Őrséget, hogy élvezzék a vidéki életet, és megkóstolják a kiváló minőségű helyi termékeket.

Célkitűzés

A CIL célja, hogy a régió gazdálkodói és lakói számára perspektívát nyújtson egy helyi gazdaság stabil fenntartására, ugyanakkor megőrizze az Őrség egyedülálló természeti tőkéjét. Olyan koncepciót próbálunk kidolgozni, amely természetkímélő és jövedelmező mezőgazdaságot támogat, valamint a vidéki életet és az ökoturizmust teszi vonzóvá. A sok gazdálkodókra nehezedő hatalmas gazdasági nyomást piaci alapú megoldásokkal (például értéklánc kialakítása) és egyszerűsített adminisztrációs folyamattal (pl. eredményalapú kifizetésekkel) enyhítené.

Kapcsolat CIL Őrség

- Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság (ONPD)

Czibik Eszter ✉ eszter.czibik.onpi@gmail.com

Potenciális szerződéses megoldás #1

("Álomszerződés")

Célkitűzés

Az értékláncon belül összekapcsolódnak a helyi termelők, helyi és regionális fogyasztók és a helyi értékesítők. A minőségi követelményekkel ösztönöznék a termelőket a fenntarthatóbb termelésre. A meglévő "nemzeti parki termék" védjegy átalakítását tervezzük, újabb ökológiai követelmények beépítésével. Rövid élelmiszer-ellátási láncok (REL) hoznánk létre (pl. helyi bevásárló közösség) illetve a meglévő helyi vásárló erőt erősítjük meg. (pl. helyi termelői piac). Az együttműködések és a védjegy használatát szerződés biztosítja. Ez az értékesítési lánc háromféleképpen járulhat hozzá a kitűzött cél eléréséhez:

1. Magas minőségű tejtermékek az REL-ben --> jó minőségű legelők;
2. Magas minőségű gyümölcskészítmények (lekvárok, szörpök, gyümölcslevek) a REL-ben --> a réti gyümölcsösök újjáélesztése régi gyümölcsfajtákkal.
3. Vegyes virág méz --> biodiverzitásban gazdag gyepterületek a méhlegelők területének növekedése

Előírások

- Növényvédő szereket tiltása, csökkentése a termelés során.
- GMO-mentes termékek, a termékekben nincsenek hozzáadott adalékanyagok és mesterséges ízfokozók.
- Főként helyi/regionális alapanyagok, környezetbarát csomagolás.

Szerződés típusa

- Értéklánc kialakítása

Szerződés jellemzői

- Egyedi szerződések

Célzott közjavak

Biodiverzitás

Kulturális örökség

Tájkép és tájkép

Szereplők és struktúra

- Helyi gazdák
- ŐNPD (a védjegy rendszer tulajdonosa)
- Helyi önkormányzatok
- Fogyasztók
- Az ellenőrzési szervek (pl. Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Magyar Agrárkamara)
- Forgalmazók: üzlettulajdonosok, vendégház tulajdonosok

A fogyasztók (helyiek, turisták), forgalmazók ŐNPT (Őrségi Nemzeti Park Termék) védjeggyel ellátott helyi termékeket vásárolhatnak. A fogyasztók egy része szívesen választja a védjeggyel ellátott termékeket, mivel tudatában van azzal, hogy a prémium minőségi termék előállításához extra erőfeszítés szüksége és hozzáadott értékkel bír. Az állami szervek és az önkormányzatok hozzájárulnak és tartják fenn a védjegy rendszer intézményi és szakmai hátterét, mint például a helyi termékek boltját, helyi piacokat és egyéb értékesítési pontokat, weblapot, marketinget, logisztikát, ellenőrző rendszert.

Szerződés időtartama

A szerződés ideális hossza: 3 év

Kifizetések

A kifizetések állami és magántőkéből származnak. A gazdák magasabb árat kapnak a védjegyes, tanúsított termékeikért a vásárlóktól. Az állami finanszírozás közvetlen és közvetett módon is történhet. Minden nemzeti parki igazgatóság központi költségvetési szerv, ezért az általuk nyújtott szervezeti, technikai, pénzügyi és szakmai támogatás állami támogatásnak minősül, de az állam néhány konkrét, egyedi, közvetlen támogatást is nyújthat a védjeggyel rendelkező termelőknek.

Ellenőrzések

A termőhelyet, termelést, valamint az összetevőket és a csomagolást egy felállított helyi bizottság ellenőrzi és felügyeli. Az ŐNPD, mint a védjegy rendszer tulajdonosa hozza létre a bizottságot: a különböző ágazatokból meghívott tagokkal (helyi termelők, forgalmazók, közigazgatási tisztviselők). Az ŐNPT védjegy lépcsős rendszer lesz (pl. bronz, ezüst, arany) a termelés ökológiai elvárások szintjének megfelelően.

Várható előnyök

Társadalmi/ökológiai előnyök

- A biológiai sokféleség megőrzése (főként gyepterületen élő fajok)
- Agro-biodiverzitás (főként régi tájfajta gyümölcsök)
- Felhagyott legelők rekonstrukciója
- Erősebb termelő-fogyasztó kapcsolat
- Fogyasztók: a jó minőségű termékek magasabb hozzáadott értéke, a helyi termékekbe vetett bizalom

- Turizmus: turisták és turisztikai szolgáltatók (változatos tájkép, helyi gasztronómia magasabb színvonala, a helyi termékek könnyű elérhetősége, bizalom a termék minőségében.)
- ŐNPD: biológiai sokféleség, fajgazdag élőhelyek megőrzése, a magasabb természeti értékű területek növelése, a gazdálkodás folytatására vagy a gazdálkodás megkezdésére való hajlandóság növelése a felhagyott területeken.

Előnyök a gazdálkodók számára

- A mezőgazdasági termelők termékeinek kiszámítható piac és stabil/megbízható szerződéses megállapodások
- Jogi, technikai és intézményi támogatás
- Közös PR-tevékenységek
- Együttműködés a gazdálkodók között → megnövekedett turisztikai kínálat → gasztronómiai lehetőségek

Potenciális szerződéses megoldás #2

("álomszerződés")

Célkitűzés

Olyan eredményalapú agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszert tervezünk, amelyben a gazdálkodók rugalmasabban választhatják ki a természetvédelmi célok eléréséhez szükséges intézkedéseket. Egy ilyen rendszert először a jelenlegi AKG mellett kísérleti jelleggel lehet bevezetni. Azáltal, hogy a gazdálkodók természetkímélő gazdálkodását pénzügyileg jutalmazzuk, a rendkívül változatos gyepterületek aránya stabilizálódhatna, sőt növekedhetne. Az Őrségben jelenleg is számos fajgazdag gyepterület található, azonban a társadalmi és gazdasági körülmények veszélyeztetik az állandó gyepterületek fennmaradását (amihez még a klímaváltozás is hozzájárul). Az új típusú szerződés új célokat ad a gazdáknak, hogy továbbra is elkötelezettek maradjanak a mezőgazdaság mellett és fenntartsák a kisparcellás földművelést. A mozaikos táj, a különböző kaszálási módszerek (időszak, gyakoriság, kaszátlan területek meghagyása), valamint a legelő állatok a biológiai sokféleség javát szolgálják. A gazdálkodók tudatossága, a tudásmegosztás és az együttműködés az eredményalapú szerződéses módszer révén növekedni fog. A területre vonatkozó biodiverzitási célokat a gazdálkodók a szakértőkkel együttesen választják ki. A gazdálkodók önértékelést végeznek egy ellenőrzőlap kitöltésével, így ez a módszer nagyobb felelősséget és bizalmat biztosít a gazdálkodók számára. A gazdálkodók a jó minőségű gyepterület után több támogatást kapnak. Összekapcsolás az értéklánccal: a fajgazdag gyepterületekről származó termékek (eredményalapú szerződés alapján) automatikusan magas pontszámot kapnak a védjegy rendszerben.

Előírások

Az eredményalapú szerződésekben nincsenek konkrét előírások, amelyeket követni kellene. A biodiverzitási cél a változatos, fajgazdag gyepterületek megőrzése, de ennek elérése különböző gyepterületkezeléssel érhető el. Általános elv a mozaikos táj, a magas természeti értékű élőhelyek védelme, az inváziós fajok visszaszorítása, a védett lepkefajok számának növelése, a műtrágyázás tilalma a gyepterületeken.

Szereplők és struktúra

- Gazdák
- ÖNPD (tanácsadó) / Tanácsadó ügynökség
- Ellenőrző szerv
- Kifizető szerv

Szerződés típusa

- PES / Agrár-környezetgazdálkodási és klímavédelmi intézkedések

Szerződés jellemzői

- Eredményalapú kifizetések

Célzott közjavak

Biodiverzitás

Kulturális örökség

Tájkép és tájkép

A biológiai sokféleséggel kapcsolatos célokat és intézkedéseket a gazdálkodók, a tanácsadók és a kifizető szerv a szerződés időtartamának kezdetén állapítják meg. A szerződés rugalmas gyepgazdálkodást tesz lehetővé: gazdálkodók saját tapasztalatain, ismeretein és a tanácsadókkal folytatott konzultáción alapul a gazdálkodási terv. Minden biodiverzitási célhoz tartozik egy indikátorlista, amelyet a tanácsadók ismertetnek a gazdálkodókkal. A gazdálkodó rendszeres ellenőrzőlapos önellenőrzése (lista alapján) és az időnkénti hivatalos ellenőrzés (ellenőrző szerv) garantálja a helyes irányt a kitűzött cél felé.

Szerződés időtartama

Ideális szerződési időszak: 5 év

Kifizetések

- A kifizetések állami finanszírozásból származnak (AKG), a hagyományos akcióalapú és az eredmény-alapú szerződéseken keresztül
- A fizetés skálázható lesz: alapösszeg, és egy vagy két szintű bónusz fizethető a magasabb eredmények után.
- A maximális kifizetés magasabb lehet, mint az elmaradt jövedelem és a költségek ellentételezése.

Ellenőrzések

A gazdálkodási gyakorlat és az elért eredmények is ellenőrizhető lesz. Főként a gazdálkodó maga fogja végrehajtani az önellenőrzést (szükség esetén tanácsadókkal). Emellett az ellenőrző szerv szűrőpróba szerűen ellenőrzi a gazdaságokat.

Várható előnyök

Társadalmi/ökológiai előnyök

- A biológiai sokféleség megőrzése, ritka védett fajok élőhelyének megőrzése, a földterületek felhagyásának kockázata csökkenhet
- A veszélyeztető tényezők jobb kezelése
- Turisták: változatos, mozaikos táj
- ÖNPD: a biológiai sokféleség élőhelyeinek javítása, magas természeti értékű területek megőrzése

Előnyök a gazdálkodók számára

- Anyagi elismerés a biológiai sokféleséget megőrző gazdálkodásért, nagyobb rugalmasság a természetvédelmi intézkedések terén, mint a hagyományos AKG rendszerben.
- Szorosabb kapcsolat a tanácsadókkal → a fenntartható gazdálkodással kapcsolatos ismeretek bővítése
- Kiszámítható piac a mezőgazdasági termelők termékei számára.